

נר ליואל

סיפור לפרשת השבוע

לע"נ יואל בן ברוך

גליון 70 פרשת בראשית תשפ"ז

בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בזה אמו (משלי טו, כ)

במצב זה שקיים אצל האדם פגם ואינו מצליח להתחבר אל חכמתו צריך למצוא לו תמריץ חיצוני שיועיל לשינוי התנהגותו. ולכן יש לעורר אותו על ידי הידיעה שאם ימשיך בדרכו הרי הוא 'בוזה אמו', כלו' הוא יגרם לבזיונה וגידופה. זהו כוח חיצוני שיכול לעזור לו להתגבר על הפגם שקיים בו עצמו^[*].

ובמיוחד, שהלא חכם הוא, ואביו נתן בו את עיקר החכמה אלא שהיא מכוסה ואינה יוצאת לפועל על ידי האם, שזהו תפקידה. וכאשר יזכר בכך שהוא עצמו היה 'בן חכם', ויזכר בשמחה ובכבוד שהיו לאביו בו בילדותו, למרות שבאה לו אז החכמה כנתונים טבעיים ולא כדבר שבא על ידי עמל של האב, הרי שידון ק"ו בעצמו כלפי אמו, שמטרתה לעורר בו חכמה על ידי עמל ואם לא יסייענה בהוצאת החכמה אל הפועל ובקיום תפקידה הרי הדברים ק"ו שהבריות ייחסו אליה את רוע דרכו ותתבזה בכך.

[דברים אלו הינם כהמשך ישיר לנאמר לעיל (בפסוק י"ט), ואף הם מציעים דרך לעקוף את היצר הרע במקום להתמודד כנגדו במלחמה חזיתית].

מתוך כתבי אאמור"י הר"ר **הוד יעקב בן מרנין** הכ"מ, שדבריו הם שהתפרסמו במדור זה, ככל שהדבר התאפשר לאורך תקופת מחלתו.
נלביע י"ג תמוז תשפ"ז, מתוך יסורים נוראיים שלא ניתן להביעם בכתב. קידש שם שמים בהליכותיו, ודאג לסובביו אף בשעותיו האחרונות, הגם שהיה שרוי בצער. נפטר מתוך דעה צלולה, ובבוקר האחרון לחייו אף התפעל מדברי הרמב"ם (יסודי התורה ח, א - ב) שאמונת בני ישראל במשה נובעת מכך שכולנו מעידים עליו, שעניינו ראו את מסירת התורה על ידו, ולא זר. רצונו היה לפרסם את עדותו וחזר שוב ושוב כי הוא יעד למעמד הר סיני.

ת.נ.צ.ב.ה

^(*) ניתן להמשיל זאת על ידי מאמרו של לאונרדו דה וינצ'י, כי ניתן להניע עולמות אינסופיים באמצעות כוח.
מפורסמת אמרתו של ארכימדס: 'יתנו לי מקום לעמוד עליו ואניע את הארץ'.

באמצעות כוח זה, כאשר עומד מחוץ למקום הבעיה, ניתן להשיג הישגים כבירים.

סיפור לפרשת השבוע

עוד זאת

דוקטור מתאו אלווארס נכנס בלי לדפוק. הוא ניהל את צוות האופטיקה, בן חמישים ושתיים, אלמן, איש גבוה ורזה שלבש תמיד סוודר אפור כאילו כל צ'ילה נמצאת אצלו בחורף...

"מחר בארבע עשרים ושבע", אמר, "המערך צריך להיות יציב. אין לנו חלון נוסף."

מחר היה הליקוי.

לא ליקוי מלא. טבעתי. הירח יכסה את מרכז השמש וישאר סביבה טבעת אש דקה. המצפה התכונן לזה חודשים, והמערכת שלנו הייתה אמורה למדוד את שינויי הקרינה בשכבות האטמוספרה בזמן האירוע.

מתאו הצביע על המסך. "זה שוב?"

"כן."

"ואתה יודע למה?"

"אני יודע איפה."

הוא הסתכל על זמן ארוך מדי. "זו לא אותה תשובה."

בגיל אחת עשרה פירקתי את הפנס היחיד שהיה לאבא שלי בארון החשמל.

רציתי להבין למה הוא מהבהב.

אבא מצא אותי על רצפת המטבח, ברגים מסודרים בשורה, הסוללות בצד, הנורה בין האצבעות. הוא לא כעס. זה היה יותר גרוע. הוא התיישב לידי ושאל אם אני יודע להחזיר.

"ברור."

לא ידעתי.

בערב הוא למד איתי חומש. הגענו ל"יהי מאורות". רש"י כתב: "והיו לאותות — כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם..." ובהמשך: "והיו למאורות — עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם".

אני זוכר שלא הבנתי. אבא הביא הסבר בשם החפץ חיים, ואני לא הצלחתי לתפוס אותו. "מה זאת אומרת, 'עוד זאת?' שאלתי. 'בשביל מה יש שמש? בשביל אור. זה העיקר, לא סיבה נוספת."

אבא סגר את החומש על האצבע שלו, שלא יאבד את המקום.

"זה בדיוק מה שהחפץ חיים אומר. תיקח את האדם הכי חכם בעולם ותשאל אותו למה נבראו המאורות. הוא יתחיל באור. אולי בזמנים, עונות, חקלאות. התורה פותחת לך חלון למקום שהשכל לבד לא היה מגיע אליו. עיקר מטרת השמש לסמן את האותות. מצב האומות, מצב ישראל. ורק אחר כך היא נותנת גם אור."

"אני לא מבין."

"יפה."

"מה יפה?"

"שאתה לא מבין!"

"זה בדיוק מה שלומד מכך החפץ חיים - אנו רחוקים מאוד מהבנת עומק דעת התורה!!!"

יש להתבונן בדברי הפסוק, מה בא ללמדינו. והלא אם בא ללמד על כך שתוצרת טובה משמחת את המשתמש בה והמקולקלת גורמת בזיון ליוצרה וכו', לא היה צריך להביא משל מאב ואב דווקא, ובאותה המידה יכול היה לומר 'תבשיל משובח ישמח אכלו קדירה שהקדיחה בזה הטבח', וכדו'.

ביאור הדברים, יהיה על פי הבנת עיקר תכונותיהם בהשפעתם על הבן. האב - תפקידו עומד בשורשי הדברים, בבחינת 'חכמה גולמית', ובדומה למאמר חז"ל (ב"ק ב.) 'אבות מכלל דאיכא תולדות'. הוא זה שמחדש את עצם הדבר שתהיה בעולם תולדה. והאם - היא המוציאה את אותה החכמה אל הפועל, להתנהגות נאותה וישרה.

ה'בן החכם', הוא זה שניחן בכלי חכמה מבורכים כמתנת שמים, ומשום כך משויכת שמחתו אל האב, השמח בכך שע"ז תהיה השפעתו עליו קלה ומבורכת. שמחתו של האב הינה פוטנציאל הגלום בבן, ובתקוה למילואו בחכמה בפועל על ידי האם.

מאיך עומד הכסיל, וכלשון הפסוק 'כסיל אדם'. במציאות אפשר שיהיה 'כסיל' על ידי כך שהוא לא ניחן בכלי חכמה ראויים, וחומרו גס ועבה. אבל יש גם כסיל אחר, והוא זה שעליו נאמר (תהלים מט, יד) 'זה דרכם כסל למו'. וכפירוש הגמרא (שבת לא:.) חלב יש להם על כסליהם ומכסה את כליותיהם ואין יועצות אותם לשוב מרעתם. כלומר, מדובר כאן באדם שבעיקרו הוא חכם ויודע, ואעפ"כ הוא 'כסיל' מפני שיש שומן שמפריד בין חכמתו למעשיו. ולכן, למרות שהוא יודע את רוע אחריתו איננו יכול לשנות את הנהגותיו.

מטעם זה מכונה הוא בפסוק 'כסיל אדם', ולא 'כסיל' סתם. מכיון שהוא בעל צורה, וכמאמר חז"ל (יבמות סא.) 'אתם קרואים אדם', - לשון 'אדם' מורה על בעל צורה, ואעפ"כ הוא 'כסיל' בגלל הכסל - החלב שמכסה את כסליו.

^(*) ניתן להמשיל זאת על ידי מאמרו של לאונרדו דה וינצ'י, כי ניתן להניע עולמות אינסופיים באמצעות כוח.
מפורסמת אמרתו של ארכימדס: 'יתנו לי מקום לעמוד עליו ואניע את הארץ'.

באמצעות כוח זה, כאשר עומד מחוץ למקום הבעיה, ניתן להשיג הישגים כבירים.

בשעה שתיים ועשרים בלילה גיליתי שהמנורה שאמורה להציל לי את העסק פועלת להיפך.

ישבתי בחדר הבקרה של מצפה "סרו ונטנה דרום", שלושת אלפים שמונה מאות מטר מעל הים, במקום שבו האוויר דק והחול נכנס גם לתוך קופסאות שאטומות לפי התקן הצבאי. על המסך שלי רץ פס אור ירקרק, קבוע כמעט לגמרי, ובכל ארבעים ושבע שניות הופיעה בו צניחה זעירה. חצי אחוז. אחר כך עוד אחת.

"זה החיישן", אמרתי.

מאיר בן־עמי, שישב על ארגז כבלים ולא על הכיסא הפנוי כי "כיסאות של מהנדסים עושים לי כאב גב", הרים גבה בפליאה.

"אתה בטוח?"

"בוא נבדוק."

זה הביטוי שלי. בוא נבדוק. אשתי אומרת שגם כשילד אומר שכואבת לו הבטן אני נראה כאילו אני עומד לפתוח אקסל. אני בן שלושים ותשע, נשוי, אב לארבעה, מהנדס אלקטרוניקה ובעלים של חברה קטנה שהייתה אמורה להפוך השנה לבינונית. במקום זה היא עמדה אז עם הרגל האחת בתוך הבור והשנייה מחפשת בנימוס מקום להצטרף. החוזה בצ'ילה היה אמור לסדר אותנו.

אם הייתי נשוי שהחיישנים של החברה האמריקנית פגומים, הלקוח היה מזמין דרכי מערך חדש. סוכים מספיק כדי לשלם חובות, משכורות, ועוד קצת חמצן. אם יתברר שהבעיה בתוכנת הכיול שלנו, הפיצוי החוזי היה מוחק אותי. והייתה לי סיבה פרטית להיות מודאג יותר מכפי שהודיתי.

חודשיים קודם לכן קיבלתי דוח חריגות קטן מאחד המתכנתים שלי. שתי שורות. משהו על סנכרון זמנים. סימנתי "לטיפול בהמשך" ושכחתי, או החלטתי לשכוח...

מאיר ידע רק שיש בעיה. לא ידע על הדוח.

הוא חשמלאי מעולה, איש שקולט תקלה מהצליל שלה עוד לפני שהמולטימטר מתעורר. החולשה שלו הייתה אותה תכונה בדיוק: הוא סמך על האוזן שלו גם כשלא היה לה מושג.

"זה לא החיישן", הוא אמר.

"על סמך?"

"הוא עושה משהו מסודר מדי בשביל להיות מקולקל."

"זה משפט יפה. עכשיו תן לי נתון."

מאיר חיך. "איך אומרים: דער מענטש טראכט און גאט לאכט. האדם מתכנן, והקב"ה צוחק."

מאחורי הזכוכית השחורה השתרע מדבר אטקמה. לא רואים שם הרבה בלילה, וזה דווקא מה שמלחיץ. אין עצים שזדים, אין בניינים, אין כביש עם פנסים. רק שטח כהה, ומעליו שמים שמרגישים קרובים באופן לא הגון. בחוץ היה מינוס שמונה. בתוך החדר ריח של קפה שרוף, פלסטיק מחומם ואבק יבש. הלשון קיבלה טעם מתכתי מהגובה.

אבא תיקן אחר כך את הפס בעצמו.
באטקמה, שלוש שנה אחר כך, הכל חזר אלי בגלל נורה קטנה.

בשעה אחת בלילה הגיע המייל מהמשרד בארץ.
אלון, השותף שלי, כתב שלוש מילים בכותרת: "צריך החלטה עכשיו".
פתחת.
הלקוח הסכים להצעה שלנו להחליף את כל מערך החיישנים, בתנאי שאחתום לפני פתיחת יום העסקים בארצות הברית על חוות דעת מקצועית שקובעת שהתקלה מקומית בחומרה ואינה קשורה לתוכנת הכיול.
מתחת לזה הופיע מספר.
כמעט מחקתי את המסך מרוב שהסתכלתי עליו.
מאיר ראה את הפנים שלי. "כמה?"
"מספיק."
"אה."
הוא לא שאל יותר. זו אחת המעלות המעצבנות שלו.
במשך שעה חזרתי על הבדיקות. ניתקתי ערוצים. החלפתי ספק. הרצתי כיול ידני. הצניחה נשארה: כל ארבעים ושבע שניות, כאילו מישוה נוגע באור באצבע ומיד מחזיר.
"זו חומרה", אמרתי.
"או משהו שעושה בכוונה ארבעים ושבע שניות."
"מי?"
"לא מי. מה."
"תפסיק לדבר בחידות."
"אני לא מדבר בחידות. אתה פשוט שומע רק תשובות שמתאימות לטבלה שלך."
שם כבר התעצבנתי.
אמרתי לו שעם אינטואיציות לא משלמים משכורת לעשרים ושלושה עובדים. הוא אמר שיש לי שנים עשר עובדים. אמרתי שעוד חודש היו אמורים להיות עשרים ושלושה.
הוא שתק.
מתאו הופיע שוב. הפעם הביא שתי כוסות מים.
"יש לי שאלה על היהדות", אמר.
"מחר יש eclipse (ליקוי). אחד הטכנאים אמר לי שהיהודים רואים בזה סימן רע."
מאיר הסתכל עלי.
אני שנאתי את התזמון.
"יש דבר כזה ברש"י", אמרתי בקיצור.
"אתם היהודים, האם הנכם מאמינים שליקוי גורם לאסונות?"
"לא אמרתי גורם."
"אז מה הוא עושה?"
"בתורה כתוב משהו על כך שהמאורות משמשות גם כאותות", אמרתי לבסוף. "הרעיון אינו שאפשר לפתוח עיתון אסטרולוגי ולנחש מה יקרה מחר. יותר... שיש למציאות משמעות שלא תמיד נגזרת ממה שאנחנו מזהים כשימוש שלה."
מתאו הביט על פס האור.
"ואתה, מהנדס, אוהב שימושים."
"מאוד."
"סימנים פחות."
"מאוד פחות."
הוא צחק.
לא היה לי חשק.

בשתיים ועשרים מצאתי את הקובץ הישן.
לא חיפשתי אותו. חיפשתי לוג אחר, והשם שלו קפץ במקרה: sync_drift_report.
שתי השורות ההן.
פתחת.
התקלה שתוארה בדוח הייתה נדירה, מופיעה רק כאשר שעון הבקרה החיצוני מקבל תיקון זמן ממקור נוסף. המחבר כתב שהוא לא הצליח לשחזר אותה במעבדה. היתה הערה אחת: "במקרה כזה עלולה להופיע מחזוריות קבועה במדידת האור."
מחזוריות קבועה.
סגרתי את הקובץ.
פתחת שוב.
ארבעים ושבע שניות לא הופיעו שם. שום הוכחה. רק אפשרות.
בחדר כבר לא היה איש. מאיר ירד לבדוק כבל בתעלה. מתאו היה בכיפה המזרחית. על המסך חיכתה חוות הדעת שלי, מוכנה לחתימה דיגיטלית.
הסמן הבהב בתוך המשבצת.
חתימה אחת.
החברה נשארת בחיים.
אולי.
לא לחתום, ולהגיד ללקוח שיש סיכוי שהתקלה שלנו, פירושו לעצור את העסקה. אלון לא יסלח לי. די!

רש"י. אבא. פנס מפורק. מה הקשר עכשיו לפנס? תתרכז!
הסתכלתי שוב על הגרף.
אור.
כל השנים האלה. אור היה עבורי משהו שמאיר. לעומת זאת אור הוא משהו שמספר.
ומה אם המדידה הזאת לא מתקלקלת?
מה אם היא אומרת משהו?
הכנסתי שתי אצבעות מתחת לצווארון. הבד גירד. הפה היה יבש עד כאב, ובצד שמאל של המסך נתקעה נקודת אבק שלא הצלחתי להסיר קודם. רציתי פתאום הביתה, למטבח שלנו, לצליל של הקומקום, אפילו לחשבון החשמל.
לחצתי על "ביטול".
אחר כך כתבתי ללקוח: אין בסיס מקצועי מספיק לקביעה שהכשל בחומרה. אני ממליץ לעצור את ההתקשרות עד להשלמת בדיקת מקור הסנכרון.
שלחתי.
לקח למייל פחות משנייה לצאת.
לקח לי בערך חמש דקות להבין מה עשיתי.

מאיר חזר בשתיים ארבעים ואחת עם אבק עד הברכיים.
"מצאתי."
"מה?"
"קו הסנכרון."
"מה איתו?"
"הוא מחובר גם לבקר של מנורת הכיול."
הסתכלתי עליו.
"מה הקשר של המנורה לשעון?"
"זה מה שאני שואל אותך כבר שלוש שעות."
ירדנו יחד לחדר השיחות. המדרגות ממתכת היו קרות בקור שחדר אפילו דרך הסוליות. למטה זמזם שנאי יושן בתדר מעצבן, ומתחתיו, בתוך ארון הבקרה, הבהבה נורת כיול זעירה.
מאיר הצמיד גשש.
ארבעים ושבע שניות.
הבהוב.
ארבעים ושבע.
הבהוב.
"זו לא מנורה רגילה", אמר קול מאחורינו.
מתאו.
הוא החזיק דף מודפס שהוציא ממחשב היצרן. "דיברתי איתם. האור הזה הוא ערוץ אבחון. כשהבקר מזהה סטייה בין שני מקורות הזמן, הוא מקודד התראה בעוצמת המנורה כדי שהמערכת תקלוט אותה גם אם ערוץ התקשורת הראשי נופל."
מאיר פלט שריקה קצרה.
"ומה הסטייה?" שאלתי.
מתאו העביר אצבע על הדף.
"השעון שלכם."
שם זה היה.
התוכנה שלנו.

הליקוי התחיל למחרת בדיוק בזמן שאמר שיתחיל.
השמים לא ביקשו רשות מאיש.
החברה שלי לא ניצלה באותו בוקר. גם לא התרסקה. אלון צעק עלי בשיחת טלפון ארוכה של אחת עשרה דקות, אחר כך נרגע מספיק כדי לשאול מה עושים. הודענו שניקח אחריות על התיקון. זה יעלה לנו הרבה. אולי יותר מדי.
מאיר עמד בחוץ עם משקפי המגן שלו ואמר שאני נראה כמו אדם שבלע חשבונית.
"מצחיק בקושי", אמרתי.
"טוב. גם אתה לא משהו היום."
מתאו סימן לי לבוא אל המסכן.
דרך הזכוכית הכהה ראיתי את השמש מצטמצמת לטבעת דקה, מדויקת, כמעט מפעימה ביופייה. מסביבנו המכשירים המשיכו לעבוד. משאבות, מאווררים, ממסרים. שום מוזיקה. שום קול מן השמים.
נזכרתי באבא.
לא הצלחתי אז להבין מה יפה בזה שאיני מבין. כעת נוכחתי שזאת היא המציאות, גם אם לא ארצה.
לקראת חמש האור התחיל לחזור. המערכת התייצבה אחרי התיקון הזמני, ועל המסך נדלקה נקודה ירוקה.
מאיר טפח על הארון.
"תקין."